

Prof. univ. dr. Mihai BĂRBULESCU, președintele Comisiei Naționale de Arheologie (CNA):

„ÎN SFÎRȘIT, ÎN CENTRUL UNUI ORAȘ ARDELEAN SE POATE VEDEA UN EDIFICIU ROMAN CARE VA FI AMENAJAT AȘA CUM SE ÎNTÂMPLĂ ÎN TOATĂ LUMEA CIVILIZATĂ”

După o pauză de cinci ani, un nou scandal a trebuit să ne aducă aminte că în Piața Unirii din centrul municipiului Cluj-Napoca niște politicieni fac, de 11 ani, arheologie (contra!), iar arheologii care încearcă să-și facă meseria sînt etichetați, tot de 11 ani, ca mercenari ai nu știu cărui om politic. A mai trebuit un nou scandal „arheologic” (cu Funar lipsă!) pentru ca lucrurile să se vadă așa cum sînt, iar într-un final, prin decizia comună CNA - Primărie să se recunoască public, de către ambele părți, importanța științifică a cercetărilor din Piața Unirii și valoarea vestigiilor romane descoperite aici.

Hotărîrea de a amenaja o parte a vestigiilor din centrul municipiului Cluj-Napoca a fost comunicată presei, saptămîna trecută, de către primarul Emil Boc, imediat după întîlnirea pe care acesta a avut-o cu membrii Biroului executiv al Comisiei Naționale de Arheologie, și la care au participat și cei doi viceprimari și arhitectul șef al orașului. La conferința de presă, la care a fost invitat și președintele CNA, s-au spus însă multe și de toate, fără a se insista în mod special asupra unor chestiuni care trebuiau lămurite tocmai pentru a nu mai lăsa loc de interpretări și certuri absurde. Iată de ce am considerat util, în acest moment, un interviu cu prof. univ. dr. Mihai Bărbulescu, președintele Comisiei Naționale de Arheologie.

Foto: I. PETCU

- Pentru a evita orice speculații, dată fiind calitatea dvs. de președinte al Comisiei Naționale de Arheologie și de arheolog în același timp, vă rog să explicați, atît de clar

fi acoperită. Al doilea motiv pentru care se păstrează doar o parte din descoperiri purcede din situația nefirească creată în acest oraș din momentul începerii săpăturilor din Piața

- Ce lămuresc, din istoria orașului și a românilor, vestigiile care vor fi păstrate în Piața Unirii?

- Din punct de vedere strict științific, descoperirea din

Traiana Sarmizegetusa. În sfîrșit, în centrul unui oraș ardelean se poate vedea un edificiu roman care va fi amenajat așa cum se întîmplă în toată lumea civilizată. Mai adaug că din aceste cercetări am aflat și altceva, nu mai puțin interesant: am aflat cum ne raportăm noi, clujenii anului 2000, la vestigiile antichității și cite parale dăm pe ele.

- Cînd anume se vor acoperi zidurile dinspre Biblioteca Universității, care nu vor fi amenajate, și ce se va întîmpla, pînă la amenajare, cu vestigiile dinspre Matei Corvin - clădirea cu curtea și coloanele?

- La prima parte a întrebării trebuie să răspundă Primăria, care se va ocupa de acoperire. Pentru partea care se păstrează în vederea restaurării, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei trebuie să întreprindă de urgență lucrări de conservare primară a zidurilor care mărginesc curtea spre nord și est, descoperite în cercetările din 2005. La zidurile încăperilor dinspre sud de curtea această conservare s-a făcut în anii anteriori. Curtea propriu-zisă, acoperită cu dale de piatră, nu necesită o conservare prealabilă. Coloanele și capitellurile vor fi supuse unor tratamente specifice în laboratorul de restaurare al muzeului, înainte de a fi reamplasate la locurile lor, în porticul casei romane.

- Primarul a anunțat intenția de a organiza un concurs de idei pentru amenajarea Pieței Unirii.

Se știe că, de-a lungul anilor, asemenea concursuri s-au mai făcut, dar unii spun că au aflat de ele numai aceia care aveau deja, gata pregătite, niște proiecte. Vă întreb, așadar:

Acest concurs de idei va fi anunțat și deschis pentru arhitecți din toată țara, sau doar pentru mai vechii „clienți”, din Cluj-Napoca?

Este suficient, în acest caz, ca un arhitect să fie bun

arhitect, sau trebuie și ca el să aibă habar de monumente antice (romane în acest caz) și, cît de cît, de istorie și arheologie?

Cine vor fi cei care vor juriza proiectele înscrise în concurs?

- Din nou îmi cereți să vorbesc în numele Primăriei, ceea ce nu pot.

Concursul de anul trecut s-a făcut, în mod ciudat, ca să nu spun altfel, fără știința CNA. Nici cercetarea arheologică nu era în faza în care să se lanseze un concurs. Dar ideile bune din propunerile vechi pot fi oricînd preluate. Oricine poate să aibă idei bune, dar este evident că o lucrare de restaurare în centrul Clujului, de care să nu ne fie rușine (și care să nu arate a „groapă”) trebuie făcută de cei care știu carte, arhitecți și ingineri specializați în restaurări, care au făcut restaurări, care au văzut restaurări de monumente antice. Există asemenea arhitecți și ingineri atît în Cluj, cît și în alte orașe din România. Ei trebuie secondat de arheologi și, în măsura în care reabilitarea ruinelor antice va fi înglobată într-un proiect amplu de reamenajare a spațiului urban al Pieței Unirii, echipa va trebui, în mod logic, să fie întregită și cu alți specialiști.

- În ce măsură Comisia Națională a Monumentelor Istorice poate controla ceea ce se va face în Piața Unirii din Cluj-Napoca, cu vestigiile romane?

- Orice proiect de restaurare

fi și membri desemnați de cele două comisii.

- După 11 ani de la începerea cercetărilor arheologice în Piața Unirii se poate spune că, prin decizia recent luată de CNA, cu concursul Primăriei Cluj-Napoca, aceste cercetări au ieșit, în sfîrșit, de sub influența politicului?

- Au ieșit oricum de sub influența politicului, dacă nu din alt motiv, măcar pentru faptul că... aceste cercetări nu mai continuă!

Comisia Națională de Arheologie este un for profesional apolitic. Partenerii noștri de discuție au fost un primar, doi viceprimari și arhitectul șef al orașului, prin urmare oameni politici, reprezentînd PD, PNL și UDMR. Nici o parte n-a „dictat” în această discuție. Conducerea municipiului are probleme administrative de rezolvat, dar nu poate face abstracție de orientările politice. Comisia Națională de Arheologie are probleme științifice de rezolvat, dar e formată din arheologi care trăiesc „în cetate”. Pentru ce se va întîmpla în viitor, cu cercetarea arheologică în România, cu eventualele imixtiuni politice, răspunsul meu e: nu știu. Vreau să spun însă că imixtiunile politicului în arheologie sînt complet neavenite. Peste toate neajunsurile create cercetării, imixtiunea politicului reușește să acrediteze, cu parșivenie, în mințile mai puțin închegate

Foto: I. PETCU

cît se poate, decizia luată în privința Pieței Unirii: de ce o parte a vestigiilor vor fi conservate prin acoperire și de ce o altă parte vor fi păstrate la suprafață și amenajate turistic?

- Este bine că îmi puneți această întrebare, pentru că trebuie să spun lucrurilor pe nume, mai clar decît se face într-o scurtă declarație ori decît s-a făcut în conferința de presă la care am participat împreună cu domnul primar Emil Boc.

Sînt două motive pentru „tratamentul” diferit al construcțiilor romane descoperite în Piața Unirii. Primul motiv este: nu toate ruinele descoperite sînt la fel de spectaculoase. Prin urmare, s-a hotărît conservarea și amenajarea a ceea ce este mai interesant pentru public, adică o parte dintr-o casă romană, cuprinzînd cîteva încăperi, un portic - din care se păstrează două coloane cu capitellurile lor -, o curte pavată și o fîntînă. Casa vecină, dinspre sud, din care s-a cercetat mai puțin, va

Unirii, scandalul rușinos căruia trebuia să i se pună capăt într-un fel. Vă voi spune poate altădată de ce a fost scandal, cine l-a întretinut și ce s-a urmărit. „Groapa” a fost cel mai benign apelativ cu care au fost blagoslovite cercetările arheologice din Cluj. S-au pronunțat cuvinte mult mai grele de către unii concetățeni și ziariști, care au dovedit o aversiune primitivă împotriva arheologiei, care și-au dezvăluit astfel nivelul de școlaritate extrem de scăzut, căci de nivel intelectual la aceștia nici vorbă nu poate fi. Prin hotărîrea noastră se pune capăt scandalului. Comisia Națională de Arheologie a decis să considere încheiată cercetarea din Piața Unirii, deși casa cu curte care se păstrează nu a fost decoperată în întregime. O generație viitoare, eliberată de orice complexe, va reanaliza cercetările din Piața Unirii. Să îi lăsăm moștenire vestigiile de sub pămînt, împreună cu urarea de vremuri mai bune și de mai multă înțelepciune.

Napoca este extrem de valoroasă, deoarece casele „particulare” romane sînt, practic, necunoscute în Dacia, săpăturile arheologice orientîndu-se pînă acum aproape exclusiv spre edificii militare (castre) ori publice (temple). Prin descoperirea - chiar și numai parțială - a caselor romane din Piața Unirii se poate determina trama stradală din Napoca și dispunerea „insulelor”. În cercetări au apărut și nivelele arheologice ulterioare epocii romane, care aduc informații despre vremea migrației (sec. V - VI) și, mai ales, despre diferitele etape de dezvoltare a Clujului medieval și modern, din sec. XI pînă în sec. XIX. Pe de altă parte, descoperirile trebuie judecate prin prisma monumentului care va fi pus în valoare: în nici un oraș din Transilvania nu s-au conservat ruine romane, ci doar în marginea lor (ca la Zalău ori la Turda). Cel mai întins parc arheologic roman este într-un sat, aflat pe locul capitalei Ulpia

a ruinelor și de integrare a lor în ansamblul Pieței Unirii, ca și proiectul anunțat de Primărie în legătura cu reamenajarea de ansamblu a Pieței trebuie să primească avizul Comisiei Naționale de Arheologie și al Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice. În juriul care va examina proiectele vor

intelectual, impresia falsă că arheologia este inevitabil politizată și că, prin urmare, trebuie blamată ca disciplină. Sper că am închis definitiv cutia „arheologică” a Pandorei, deschisă la Cluj cu unsprezece ani în urmă.

M. TRIPON